

RAADSINFORMATIEBRIEF 2012-130

Van	: Burgemeester en Wethouders	Reg.nr.	: 4222124
Aan	: Gemeenteraad	Datum	: 23 oktober 2012
Portefeuillehouder	: College van B&W	Programma	: 12. Financiën en belastingen

TITEL

Procesbrief "Bezuinigen met Perspectief"

KENNISNEMEN VAN

Onze ambitie om een nieuw perspectief voor Amersfoort te ontwikkelen over de werkwijze van de gemeente en de samenwerking met de stad, waarmee we tevens een betaalbare overheid blijven.

AANLEIDING

In de Raadsinformatiebrief 2012-99 hebben wij de procesaanpak voor de bezuinigingen 2013 en 2014 geschetst. Wij hebben ten aanzien van de bezuinigungsopgave voor 2014 en volgende jaren een fundamentele aanpak gekozen ("geen bezuiniging zonder plan"). Er is een Kadernota Bezuinigen aangekondigd. Nadere bezinning hierop heeft ons er toe gebracht nu eerst te komen met een procesbrief Bezuinigen met perspectief. Hierna gaan wij uitvoerig in op deze nadere bezinning en de te maken afspraken voor het vervolg.

KERNBOODSCHAP

Wij willen komen tot een nieuw perspectief op het functioneren van de gemeentelijke overheid in relatie tot de burgers. Daarbij willen we op een aantal thema's de gemeentelijke werkwijze en de rolverdeling tussen samenleving en overheid tegen het licht houden. Veranderingen in de samenleving, de bezuinigingen en beheersing van de uitgaven maken dit noodzakelijk. Doorgaan met bezuinigen betekent alleen maar dat we zonder visie en zonder meerwaarde genoodzaakt zullen zijn tot een verdere verlaging van het voorzieningenniveau. Dat is niet wat we willen.

Integrale aanpak

Wij willen komen tot een perspectief waarbinnen gerichte keuzes en prioriteringen kunnen plaatsvinden. Een integrale aanpak is nodig, waarin de samenhang tussen beleidsterreinen, innovatie en de kracht van de stad centraal staan. waarbinnen gerichte keuzes en prioriteringen kunnen plaatsvinden. Een voorbeeld van de meer integrale aanpak is de samenhang die zich aandient binnen het sociale domein. Maar ook de relatie tussen het sociale en het fysieke domein lijkt mogelijkheden tot een grotere integraliteit en doelmatigheid te geven. We kunnen dan denken aan het brengen van samenhang binnen het sociale domein, maar ook de relaties van het sociale en het fysieke domein, de dienstverlening integraler bezien, de leefbaarheid bevorderen door integrale aandacht voor veiligheid, wijken en wijkontwikkeling en het beheer van de openbare ruimte. Daarnaast zijn er andere inhoudelijke overwegingen: wij willen in sociaal-economisch oogpunt de dynamiek van de stad vasthouden; wij beschouwen als belangrijke opdracht van de overheid om het spreekwoordelijke 'schild voor de zwakken' te zijn; en wij willen de kwaliteiten van Amersfoort als woon-werk stad vasthouden. Ook in de financiën zijn er randvoorwaarden. We moeten toe naar een duurzaam betaalbare overheid en willen de lokale lasten indien mogelijk ontzien.

Inspiratie uit het Coalitieakkoord

Daarom willen we een nieuw Perspectief. Een nieuw Perspectief voor burgers, samenleving, gemeente en andere partners. Wij putten nog steeds inspiratie in het Coalitieakkoord waar met voorzienige blik, in de thema's Verbonden, Slagvaardig en Duurzaam, reeds de contouren zijn geschetst om meer ruimte en verantwoordelijkheid te geven aan de kracht van de stad met de overheid in een meer bescheiden rol. Deze uitgangspunten van het coalitieakkoord worden in de afweging meegenomen maar het nieuwe Perspectief moet van de stad zijn en niet van het stadhuis. In alles wat we doen willen we ruimte geven aan de kracht van onze bijna 150.000 actieve en enthousiaste inwoners, aan ondernemers, aan betrokken organisaties en andere verbanden waarin Amersfoorters zich verenigen. Ruimte geven door los te laten zonder in de steek te laten; door betrokken op afstand te zijn in plaats van bevoogdend dichtbij; door op wijkniveau aan te sluiten op wat daar de behoeften zijn in plaats van centraal te sturen van achter het bureau. Dat er een aantal rollen en taken zijn die onvervreemdbaar bij de overheid horen, neemt niet weg dat wij het eigenaarschap van problemen en oplossingen weer moeten verbreden van 'gemeente' naar 'gemeenschap'.

Thema's

Op een aantal thema's gaan wij onze werkwijze met frisse blik bekijken. Met vragen als: Kan het veel eenvoudiger en/of is het nog nodig? Kunnen we, buiten de kaders denkend, vaker werk met werk maken? Kan dit ook door Amersfoorters zelf worden opgepakt? Hoe zou je het organiseren als je nu opnieuw moest beginnen? Kortom: om als betaalbare overheid te blijven doen wat nodig is, willen we bezien hoe dingen anders kunnen.

Het nieuwe Perspectief kent in onze visie een aantal invalshoeken:

- Andere verdeling verantwoordelijkheden: een strategische keuze
- Samenwerken in- en extern
- Integratie tussen nu nog onderscheiden onderdelen en domeinen
- Sneller en flexibeler inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen
- Effectief vangnet waarborgen.

Hieronder een nadere toelichting op aanleiding en werkwijze om tot een nieuw Perspectief te komen. Een betaalbare overheid betekent opnieuw naar kansen en mogelijkheden kijken terwijl de gemeentebegroting vanaf 2014 met tenminste 6 miljoen euro verder zal zijn gekrompen.

TOELICHTING

In het coalitieakkoord is de opdracht geformuleerd om in deze bestuursperiode te komen tot een bezuiniging van €20 mln. Die opdracht is inmiddels uitgevoerd – hoewel aan de implementatie nog volop gewerkt wordt. Inmiddels is in de Begroting 2013 een aanvullend bezuinigingsplan voor €3 mln. opgenomen. Over de grote ambities van het coalitieakkoord zijn besluiten genomen of in voorbereiding. Verdergaande bezuinigingen blijven echter noodzakelijk. Iets wat ten tijde van het opstellen van het coalitieakkoord eigenlijk niet voor mogelijk werd gehouden.

Bezuinigen

In de Tussenbalans en in de begroting 2013-2016 is aangegeven dat een verdere bezuinigingsnoodzaak aanwezig is van €6 mln. Daaromheen zit nog een grote onzekerheidsmarge: met name is van belang hoe het nieuwe regeerakkoord zal doorwerken naar de gemeentefinanciën. Daarnaast spelen de grote risico's een wezenlijke rol, vooral bij de grondexploitaties. Het is bepaald niet uitgesloten dat ten

behoefte van het afdekken van risico's aanvullende bezuinigingen nodig zullen zijn. Ook is niet te voorspellen wanneer de economische crisis tot een einde zal komen. Concluderend: ook voor de komende jaren zullen we ons moeten voorbereiden op verdergaande bezuinigingen. Dit is een urgente aanleiding voor een nadere bezinning op de rol van de overheid in een veranderende samenleving.

We hebben de afgelopen jaren een €10-miljoens-, een €20-miljoens- en een €3-miljoensoperatie gehad. Daarbij is gewerkt met (al dan niet gewogen) taakstellingen per beleidsterrein, waardoor steeds is gesneden binnen bestaande budgetten. Overigens zijn er in eerdere bezuinigingsoperaties beslist ook principiële keuzes en innovatieve 'cross-overs' gemaakt. Denk bijvoorbeeld aan de bibliotheekservicepunten in scholen en aan hoe de welzijnsvisie heeft geleid tot nieuwe initiatieven zoals het Klokhuis, dat nu wordt gerund door bewoners zelf. Maar nu weer opnieuw de 'klassieke' werkwijze toepassen gaat voorbij aan de kans (en noodzaak) om in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en samenwerking tussen overheid en burgers centraal te stellen. De goede voorbeelden uit de eerdere operaties, zoals hierboven aangehaald, willen we benutten in de nieuwe aanpak. Het denken kan niet starten bij de huidige portefeuille-indeling, maar bij de vraag wat onze stad nodig heeft. Die aanpak moet enerzijds leiden tot verantwoorde hedendaagse bezuinigingskeuzes maar moet dat doen in het licht van een verder weg liggend perspectief voor Amersfoort. Immers we zullen gefundeerd toe moeten naar een situatie van blijvend verlaagde overheidsfinanciën. Het is van groot belang ons er inhoudelijk op voor te bereiden hoe de stad en de samenleving dan het beste kunnen functioneren.

Er is tevens een onderliggende reden om na te denken over een nieuw Perspectief. De samenleving is de laatste jaren sterk veranderd. In plaats van de klassieke verticale structuren (overheid 'over' de burgers enz.) is er steeds meer sprake van een horizontale structuur (overheid en burgers samen). Dat leidt ook tot een andere aanpak van vraagstukken. De ernst van de financiële situatie wordt daarbij niet uit het oog verloren. We zullen samen een weg moeten vinden hoe we de taken willen organiseren binnen de grenzen van een duurzaam betaalbare overheid.

Dilemma

Het schetsen van dit nieuwe perspectief vraagt tijd en grondig denkwerk. Bovendien moet de stad daarbij zelf ook mee gaan denken. Dat stelt ons meteen voor een dilemma. Nieuwe bezuinigingen komen al weer snel op ons af (€6 mln. in 2014) maar een goed doordacht perspectief vraagt tijd. Wij willen proberen deze twee zaken toch goed in samenhang met elkaar op te pakken. In principe is het gewenste Perspectief leidend maar we beseffen daarbij terdege dat een grote bezuinigingsdruk aanwezig is. Het Perspectief is niet af na de eerstvolgende bezuinigingsronde, het zal zich verder door moeten ontwikkelen. In eerste instantie zullen we ons moeten richten op een beperkt aantal thema's.

Wat kunnen we loslaten en wat niet?

In het nagaan hoe zaken anders kunnen worden georganiseerd om binnen de grenzen van 'betaalbare overheid' te blijven zal meer kunnen worden ingespeeld op eigen initiatieven van burgers, d.w.z. meer 'doe-democratie'. Toch blijven er onderwerpen die onvervreemdbaar 'van' de overheid zijn, zoals er ook op de vrije markt een marktmeester nodig is. Maar ook op thema's als veiligheid en handhaving is het mogelijk meer dan nu in te spelen op wat mensen onderling zelf afkunnen.

Samenwerken met de stad

De verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeente en burgers en hun instellingen is aan een herijking toe. Er is een duidelijke maatschappelijke roep om meer invloed, betrokkenheid en zeggenschap over zaken die de burger direct raken. Het Nieuwe Samenwerken is daar een voorbeeld van. Door overdracht van verantwoordelijkheden en bijbehorende bevoegdheden kan hier aan worden tegemoet

gekomen. Er komt meer “eigenaarschap” bij de burger te liggen, zonder dat de overheid het probleem “over de schutting gooit”. Mogelijk is het meer wijkgericht gaan werken daarvoor wenselijk.

Samenwerken met andere overheden

De tweede ontwikkeling is de toenemende aandacht voor samenwerking met andere overheden. Ook vinden we door toenemende contacten steeds meer relaties met andere overheden en maken we in toenemende mate van elkaars kennis en expertise gebruik. Door het gezamenlijk uitvoeren van taken kan zowel doelmatigheid als kwaliteit worden gewonnen en het afbreukrisico worden verkleind.

Flexibele en open ambtelijke organisatie

De inzet en de resultaten van het Nieuwe Perspectief geven ook een nieuwe richting voor wat we van de ambtelijke organisatie verwachten. Meer in contact met de samenleving, meer flexibiliteit om in te kunnen springen in veranderende wensen, voldoende kennis en expertise om gezamenlijke processen te kunnen ondersteunen. Met andere woorden ambtenaren dienen meerwaarde, waarde toevoeging te hebben voor bestuur en stad.

Nieuwe begrotingsopzet

In het verlengde van het vorenstaande kan er aan gedacht worden om de begroting opnieuw op te bouwen. Met als uitgangspunt niet meer: wat gaan we doen, maar: waarom doen we dit? Draagt dit bij aan voeding voor ideeën, aan dynamiek of nieuwe verbindingen? Heeft de stad erom gevraagd? Welk idee hadden inwoners zelf? Is het nodig een instelling voor het karretje te spannen, en zo ja, welke deskundigheid hebben inwoners dan zelf uitgekozen? Welke regels zijn een sta in de weg voor de ruimte die zo nodig is? In een nieuwe begrotingsopzet kan tevens de integraliteit beter zichtbaar worden gemaakt.

TIJDSHEMA

Wij denken aan het volgende tijdschema voor het opstellen van een nieuw perspectief.

1. We willen op korte termijn komen tot de definiëring van een eerste set van (ca 5) perspectief-thema's die leidend zijn in de eerstvolgende bezuinigingsronde; wij zullen de raad in januari 2013 een voorstel doen voor het vaststellen van deze thema's. Wij nodigen u gaarne uit om in de aanloop daartoe uw meningen en gedachten kenbaar te maken; deze procesbrief en de bijlage daarbij kan dienen als eerste aanzet daarvoor;
2. Ons voorstel in januari 2013 zal tevens aangeven hoe wij de stad vervolgens willen betrekken bij het verder invulling geven aan deze thema's en de daarop te baseren bezuinigingen. De consultatiemethode kan afhankelijk van het onderwerp variëren. Speciale aandacht zal worden geschonken aan het bereiken van de “zwijgende meerderheid”. Per thema wordt een maatwerk-aanpak gekozen;
3. Eind april 2013 willen wij de resultaten aan uw raad aanbieden; daarbij schetsen wij dan tevens de begrotings- en bezuinigingskaders 2014-2017. Zie hierna bij ‘financiële consequenties’;
4. In mei 2013 kan de raad dan een nota ‘Nieuw Perspectief’ vaststellen, inclusief de begrotingskaders 2014-2017;
5. In de periode mei – oktober 2013 kan dan een en ander verder uitgewerkt worden; andere thema's met een verder reikend perspectief kunnen worden toegevoegd, niet alles hoeft tegelijk en in één keer; tevens vindt de voorbereiding van de opstelling van de Begroting 2014-2017 in deze periode plaats;
6. In november 2013 is de vaststelling van de begroting 2014-2017 voorzien, inclusief de noodzakelijke bezuinigingen;

7. Begin 2014 kunnen de eerste thema's verder en andere thema's met een verder reikend perspectief worden uitgewerkt en doorontwikkeld. Mogelijk dat deze doorontwikkeling in de nieuwe bestuursperiode kan worden afgerond.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Zoals bekend is er, voor zover nu te overzien, met ingang van 2014 een structurele bezuinigingsnoodzaak van €6 mln. Idealiter geeft de nota 'Nieuw Perspectief' van mei 2013 voldoende handvatten om tot een concrete invulling van deze bezuiniging te komen. Maar de tijd is kort en het is denkbaar dat de nota nog onvoldoende handreiking geeft voor de totaalinvulling. Wij hebben daarom de volgende twee maatregelen in gedachten:

1. Voor zover de nota in mei 2013 nog onvoldoende structurele invulling geeft van de noodzakelijke bezuinigingen in 2014 overwegen wij met incidentele middelen tot een gewenste fasering te komen; wij hebben dan meer tijd voor een gefundeerde besluitvorming; uiteraard moeten hiervoor wel de nodige incidentele middelen gevonden worden;
2. Wij zullen vanaf januari 2013, parallel aan de ontwikkeling van het nieuwe perspectief, financiële verkenningen laten maken om tenminste tot een verantwoorde invulling van de begroting 2014-2017 te komen. Continue afstemming over en weer tussen het inhoudelijke en het financiële traject staat borg voor een effectieve en pragmatische aanpak. De bezuinigingsnoodzaak vergt immers dat wij snel stevige stappen zetten.

BETROKKEN PARTIJEN

De hele stad Amersfoort.

AFRONDEND

Wij hopen op de hier aangegeven wijze een uitdagend, inspirerend, innovatief en daadkrachtig traject in te gaan waarin we samen komen tot een uitzichtsvol nieuw perspectief met een andere overheid in een veranderde samenleving, voor een nog steeds mooi en leefbaar Amersfoort!

Burgemeester en wethouders van Amersfoort,

de secretaris,

de burgemeester,